

PARTICIPLE У СКЛАДІ АНГЛІЙСЬКИХ АВІАЦІЙНИХ ТЕРМІНІВ ТА ІНВАРІАНТ ПЕРЕКЛАДУ

Поняття норми еквівалентності перекладу як вимоги максимально можливої смислової наближеності створеного тексту до оригіналу [2, с. 107–108] набуває особливої актуальності в площині наукової літератури. Ефективність дотримання норми еквівалентності під час роботи з технічним текстом значною мірою залежить від того, що слугує домінуючою одиницею перекладу – речення (група речень) чи окремі його складові. Завдяки тому, що в технічному тексті базовими складниками речення виступають термінологічні одиниці, результативність забезпечення норми еквівалентності при перекладі терміноодиниць буде найвищою. Розглядаючи межу дозволеної віддаленості від оригіналу, Л. С. Бархударов підкреслював, що обов'язково «має зберігатися якийсь певний інваріант; ступінь збереження цього інваріанта й визначає собою ступінь еквівалентності тексту перекладу тексту оригіналу» [1, с. 9]. В. В. Сдобніков, автор типології комунікативних ситуацій з використанням перекладу, висловив думку про те, що «інваріанта перекладу як чогось такого, що залишається незмінним *в усіх випадках перекладу*, не існує. <...> обсяг інваріантної інформації, яка зберігається в перекладі, є неоднаковим у різних комунікативних ситуаціях» [3, с. 10]. Оскільки жанрово-стилістичні норми перекладу наукових, художніх, ділових, рекламних текстів суттєво різняться між собою, подібні твердження видаються дещо категоричними. Гадаємо, вузькість діапазону комунікативних ситуацій, пов'язаних з перекладом саме технічного тексту (зокрема, з авіаційних дисциплін), не дає достатніх підстав для того, щоб говорити про залежність збереженого обсягу інваріантної інформації від типу комунікативної ситуації. Можливість встановлення інваріанта перекладу є цілком реальною на рівні таких структурних одиниць наукового тексту, як терміни.

Спробуємо встановити особливості перекладу українською мовою авіаційних англійських термінів з *past participle* та з'ясувати деякі закономірності в пошуку інваріанта перекладу. Суцільна вибірка зі словників

авіаційних термінів та оригінальних наукових текстів показала, що терміни з компонентом *past participle* утворюють суттєвий сектор англійської авіатерміносистеми. Компонент *past participle* фігурує, як правило, у складі термінологічних словосполучень, виступаючи в препозиції. Найчастіше відповідником до нього в українській терміносистемі виступає пасивний дієприкметник (*mishandled baggage* – *засланий* багаж; *declared distances* – *оголошені* дистанції; *derived version of an aircraft* – *модифікований* варіант повітряного судна), найрідше – активний дієприкметник (*stressed skin* – *працююча* обшивка). Якщо існує декілька словосполучень з одним і тим самим модифікуючим терміноелементом, при перекладі може діяти принцип аналогії: *indicated airspeed* – *приладна* швидкість; *indicated course line* – *лінія приладного* курсу; *indicated flight path* – *приладна* траєкторія польоту; *indicated profile* – *приладний* профіль. Перетворюючись на складник термінологічного словосполучення, англійський дієприкметник зазнає постійної (повної) ад'ективації з пересуванням логічного акценту з дієслівної семантики на ад'ективну. Нерідко спостерігається транспозиція, під час якої англійському *past participle* в українській терміносистемі відповідає іменник (*occluded front* – *фронт оклюзії*; *effective radiated power* – *ефективна потужність випромінювання*) або прикметник (*elevated light* – *наземний* вогонь; *slotted wing* – *щілинне* крило). Іноді транспозиція супроводжується пермутацією (термін В. І. Карабана): *take-off distance required* – *потрібна* злітна дистанція. Досить часто відповідником до *past participle* в українській терміносистемі слугує прийменникова група у функції неузгодженого означення (*air-filed flight plan* – *переданий з борту* план польоту; *scheduled flight* – *рейс за розкладом*; *podded engine* – *двигун у гондолі*).

Отже, навіть далеко не повний перелік українських перекладних відповідників до англійського *past participle* у складі авіаційного терміносполучення свідчить про можливість встановлення інваріанта перекладу на термінологічному рівні.

Література

1. Бархударов Л. С. Язык и перевод (Вопросы общей и частной теории перевода) / Леонид Степанович Бархударов. – М. : «Междунар. отношения», 1975. – 240 с.
2. Основные понятия переводоведения (Отечественный опыт). Терминологический словарь-справочник / [отв. ред. М. Б. Раренко]. – М. : Тип. ИНИОН РАН, 2010. – 260 с.

3. Сдобников В. В. Инвариант перевода: миф или реальность? – Режим доступа:
sdobnikov_v._v.-invariant_perevoda-mif_ili_realnost.pdf